

עין משפט
גור מצוה

קִינָה א מִי פִּי־חַמֶּה הִלְכָה וּפִי־חַמֶּה מִלּוֹה וְלֹה הִלְכָה וְעַשׂ וְעַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ אֲחִירֹת כִּי סַמֵּן עֵשֶׂן לֹד טוֹשֶׁעַ חֵ"מ רִ"י לֹט סִטְף: 6:

רבינו הגנאל

אמר ר' אלעזר רישא דמתני' בשטרי דבתי הכהן אחריות דברי הכל לא יחזיר. ובשאין בהן אחריות מחלוקת שאין חייב מודה ר"מ אמר יחזיר דכל שטר שאין בו אחריות נכסין אינו גובה לא ממשעבדי ולא מביני חרי. ר' יוחנן אמר מחלוקת בשחייב מודה וכן. תניא כוותיה דר' יוחנן מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים אצי"פ ששניהן מודין לא יחזיר דלא לזה ולא לזה אין בהן אחריות נכסים בזמן שמודה הלוה יחזיר למלוה אין הלוה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה ששטר שאין בו אחריות נכסים אצי"פ שאינו גובה ממשעבדי גובה מבני חרי דברי ר"מ. והכ"א אחד זה ואחד זה גובה ממשעבדי. (א) פי' בהא מתניתא בשטר שאין בו אחריות בזמן שהלוה מודה יחזיר דהא לא גבי אלא מבני חרי דברי ר"מ והכ"א לא יחזיר שגם שטר שאין בו אחריות גובה ממשעבדי נמצאת חלוקתם בשחייב מודה תיובתא דשמואל ור"א דאמרי מחלוקת בשאין חייב מודה וכי ר"מ סבר כי שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי ובהא מתניתא קתני כי שטר שאין בו אחריות נכסים גובה מבני חרי דברי ר"מ וברישא דמתני' בשטרי שיש בהן אחריות לא יחבר ר"א כלום. שמואל דאמר כולה מתני' בשאין חייב (מודה) אבל בשחייב מודה דברי הכל יחזיר למלוה דלפרעון ולקנוניא לא חיישי רבנן ומתנתא דקתני אצי"פ ששניהן מודין לא יחזיר מאי טעמא לא יחזיר לאו משום דחיישינן לפרעון ולקנוניא הלכך עוד הויא תיובת' למאן דחני בהדיא לא חיישינן לפרעון.

(א) נראה דל"ל פי' דהא מתניתא ס"ל דשטר שאין בו יוסי.

יג:

הא קאמר לא היו דברים מעולם. משמע שהלוה טוען שהוא מוויף דליכא למימר מה שטען לא היו דברים מעולם היינו שאומר פרעתי דל"כ נהדר ליה ללוה לצור ע"פ צלוחיתו ועוד דשמואל לא חייש לפרעון וקשה דאפילו יש בו אחריות אמאי לא יחזיר אם לא יקיימנו לא יגבה כלום

ואם יקיימנו צדין יגבה ואין לומר דחיישינן שמא יוציאנו שלא צפניו או על הלקוחות ויתומים ולא נטעון להם מוויף משום דלא שכיח כמו שאין טוענין ליתמי נאנסו משום דלא שכיח כדלמרינן בהמוכר [את] הבית (ב"ב דף ע: ושם) וכיון דאין טוענין להו מוויף גם אין טוענין להם פרוע הוא אע"ג דשמואל סבר צפ" מי שמת (שם דף קנד: ושם) מודה בשטר שכתבו לרין לקיימו ונאמן לומר פרוע הוא צמנו דאי צעי אמר מוויף מכל מקום ליתמי וללקוחות דלא טעינין מוויף לא טעינין פרוע הוא הא ליתא דאפילו לא נטעון להם מוויף הוא נטעון להם פרוע כדלמרי' בהמוכר [את] הבית (שם דף ע: ושם) גבי שטר כיס היוצא על היתומים דנשבע וגובה מחלה אצל צבלגא דפקדון טעינין להו החורתי כמו אצי"ס שהיה נאמן לומר החורתי צמנו דאי צעי אמר נאנסו ולכן גם להם טעינין החורתי אף על גב דלא טעינין להו נאנסו ועוד דעל כרחך טעינין להו מוויף או פרוע דאם לא כן לא שצקת חיי לכל צריה דיוכל כל אדם להוציא על היתומים ולקוחות ושלא צפניו שטר מלוה או שטר מכר ששעה כרצונו ולא נטעון להם וכן מוכח בפרק גט פשוט (שם דף קעז: ושם) דרב ושמואל דלמרי תרווייהו שכיז מרע שאמר מנה לפלוני צדי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומפרש התם דנקיט שטרם אמר תנו קיימיה לשטרא לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה אלמא טעינין מוויף הוא בצביל יתומים דרב סבר צפ"ב דכתובות (דף יט.) מודה בשטר שכתבו אין לרין לקיימו ולא טעינין פרעתי א"כ אי לא קיימיה לשטריה טעינין מוויף וא"כ אמאי לא יחזיר ואין לומר כיון דנפל אתרע ליה הלכך אפילו יקיימנו יש לחוש שמא מוויף הוא ולכן קאמר לא יחזיר פן יטרופ כשתסתכח הנפילה דהא אמרינן לקמן (דף טו:) אמר שמואל מלא שטר הקנאה יחזיר דאי משום כתב ללוה ולא לזה כו' משמע דאין הלוה צפניו שהוא מודה מנקאמר שמא כתב ללוה ולא לזה ואמאי יחזיר נישוח שמא מוויף הוא ואפילו אם מקיים אותו אינו מועיל וכן רב אסי דאמר לקמן (דף ז.) המוצא שטר שכתב בו הנפק יחזיר אמאי יחזיר נישוח שמא זייף חתימת הדיינין וי"ל דמילתא דשמואל ורב אסי מיידי שאין הלוה צפניו ולכן יחזיר ואין לחוש שמא מוויף הוא וכשירצה לגבות נטעון מוויף ואם יקיימנו יגבה ואפי' אם יבא אח"כ הלוה ויטעון מוויף הוא אין לחוש כיון שצא לידו בהיתר וכן משמע לעיל (דף יז:) דקאמר ואחר שמלא שטר שנפל ליד דיין כו' משמע אם המלוה מנא' גובה כיון שצא לידו בהיתר אצל הכא במתני' איירי שהלוה צפנינו צשעת מציאה וטוען מוויף ולכן כיון דליכא ריעותא דנפילה וגם טוען הלוה בודאי מוויף לא יחזיר כי יש לחוש שמא יגבה מיתומים ולקוחות או שלא צפניו ע"י קיום השטר והקיום אינו מועיל כי שמא טרח לזייף השטר בטוב עד שסבורים העדים שהיא חתימתן כי ההיא דגט פשוט (ב"ב דף קסו.) דמנח ידיה לארנוקא וכתב שרבא צעמנו היה סבור שהיא חתימתו ומיהו מלוה עלמנו יכול להיות שיגבה ע"י קיום לפי שהוא יודע צאמת שהוא מוויף יטרם לסתור ראיימו (א)וא"ת לעיל (דף יז:) דאמר רבי יוסי נפל ליד דיין הרי הוא בחזקתו ולא חיישינן לפרעון ואע"ג דמשמע שהלוה צפניו וטוען פרעתי דומיא דרישא דשנים אדוקין בשטר ואמאי לא יהא נאמן לומר פרעתי צמנו דאי צעי אמר מוויף הוא דלא לא יחזיר פן יגבה מיתומים ולקוחות ואפילו מקויים לא מהני ליה כדפרישית וי"ל דאין זה מגו דטוב לו לומר פרעתי שלא יכחישו שום אדם מלומר מוויף כי ירא פן יקיימנו ואע"ג שהקיום אינו מועיל לגבות בו מכל מקום אין טוען בלצון דבר שיכול להכחישו ואם נאמר שמן הלוה צעמנו הוא גובה ע"י קיום מצינו למימר דהרי הוא בחזקתו לא שיחזירו למלוה שיש לחוש פן יוציאנו על יתומים ולקוחות אלא אם יקיימנו המלוה בעדו ציד המוצא יגבה מן הלוה ולא חיישינן לפרעון: **דב"ר**י הבבלי יחזיר אפרעון ולקנוניא לא חיישינן. ולשמא כתב ללוה צניסן כו' נמי לא חיישינן כדאציי ולקנוניא משום יש בו אחריות נקט דבשאין בו אחריות לא שייך קנוניא דלא גבי ממשעבדי דלא ידע ברייתא דבסמוך א"נ רבי אלעזר סבר דאין בו אחריות גבי ממשעבדי לרבנן דאחריות ט"ס הוא אע"ג דלא ידע ברייתא דבסמוך דסבר אי לאו טעות סופר הוא מבני חרי נמי לא גבי דכיון שמחל השעבוד מחל גם הקרן כמו לרבי מאיר וכן משמע קצת דקאמר מחלוקת כשאין חייב מודה דהיינו באין בו אחריות ועל זה קאמר בתר הכי אצל חייב מודה לפרעון ולקנוניא לא חיישינן משמע דלאאין בו אחריות קאי: **הא** מבני חרי גבי. בלא דיוקא הוי מצי לאתויי דקתני בהדיא וגובה מנכסים בני חורין אלא שכן דרך הגמרא: **אלבא** חיישינן לקנוניא. ואע"ג דמצינו למימר טעמא דלא יחזיר משום דשמא כתב ללוה צניסן מ"מ קשיא דר"א דאמר יחזיר ולא חייש: **הנבי** תרתני בי"י גינהו חדא היא. וא"ת ואמאי חדא היא הלא לא הוצרך לומר ר"א אצל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר לפרעון ולקנוניא לא חיישינן דהומ"ל צין צמודה צין באינו מודה לרבי מאיר יחזיר באין בו אחריות דאינו גובה בו כלום ולרבנן לא יחזיר דגבי ממשעבדי וחיישינן לקנוניא וי"ל דהא דקאמר לפרעון ולקנוניא לא חיישינן מתניתין קשייתיה דתנן וכל מעשה צ"ד יחזיר אלמא לא חיישינן לקנוניא ולא יעמידנו בשטרי חלטאתא כדדחי לקמן (דף טו:) וכיון דמכח מתניתין קאמר לא חשיב לה אצל מה שמפרש דלר"מ אינו גובה כלום באין בו אחריות זה לא הזקיקה אותו המשנה לפרש ולכן קאמר חדא היא ולשמואל צתרתיה משום דהא דקאמר לא חיישינן לפרעון ולקנוניא לא מכח מתניתין קאמר דלא צלמא

שנים אוהזין פרק ראשון בבא מציעא

אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מבני חורין. אם אין הלוה מודה דשטרא דלא שעבד צה נכסים לאו שטרא הוא והוה כמלוה על פה ושאינ^א עליה עדים: **ורצנן סברי**. להא מיהא הוי שטרא שמהא כמלוה על פה צעדים הלכך גבי מבני חרי ולהכי לא יחזיר דכיון דנפל אתרע ליה ואמרינן מוויף הוא כדקאמר לזה: **ממשעבדי נמי גבי**. כדמפרש לקמן^י אחריות טעות סופר הוא ומיישינן לפרעון ולקנוניא: **אצל כשאין חייב מודה**. ואפילו מודה שכתבו אלא שאמר פרעמיו: **דברי הכל לא יחזיר**. דחיישינן לפרעון כדקאמר: **אף על פי ששניהם מודים כו'**. חיישינן לקנוניא: **בזמן שהלוה מודה**. שהוא חייב לו: **יחזיר למלוה**. שאין כאן קנוניא דלא גבי ממשעבדי: **גובה מנכסים משועבדים**. ולא יחזיר ואפי' שניהם מודים דחיישינן לקנוניא: **הני פרכי מילי הוי**. ואת אמרת תיובתא דרבי אלעזר צחדא: ומשני

דשמואל בתרתי מצא שמרי חוב ויש בהם אחריות נכסים אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא אין בהן אחריות נכסים בזמן שהלוה מודה יחזיר למלוה אין הלוה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה דברי רבי מאיר שהיה רבי מאיר אומר שמרי^ה ^(ב) שיש בהם אחריות נכסים גובה מנכסים משועבדים ושאין בהם אחריות נכסים גובה מנכסים בני חורין וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים תיובתא דרבי אלעזר בחדא דאמר לרבי מאיר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין וקאמר בין לר' מאיר בין לרבנן לא חיישינן לקנוניא וברייאתא קתני שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי הוא דלא גבי הא מבני חורין מגבא גבי וקתני בין לר"מ בין לרבנן חיישינן לקנוניא דקתני אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לקנוניא והא הני תרתני הוא חדא

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"י, (ב) גלקמן יד. טז:א. (ג) בס"א: שאין. (ד) גדף יד.א. (ה) עיין בתוס' פ' מי שהיה נשוי דף כז: ד"ה דינא. רש"א,

הגהות הב"ח

(א) גב' שהיה ר"מ אומר שטרי חוב שיש: